

Vážení čtenáři,

dvojčíslo čtvrtého ročníku časopisu *Musicalia* vychází v roce 2012, kdy si připomínáme 150 let od otevření Prozatímního divadla v Praze, první stálé divadelní scény v Českých zemích, kde se hrálo a zpívalo česky. Dlouholeté snahy o vybudování divadla jako instituce, která by dovršila proces kulturní emancipace českého národa, tu dosáhly sice provizorního, ale přesto významného naplnění. Prozatímní divadlo kolem sebe soustřeďovalo více než dvě desetiletí autory, interprety, kritiky a také obecnost, a vytvářelo tím nezbytné předpoklady úspěšné existence velkého Národního divadla.

S Prozatímním divadlem se pojí především jméno Bedřicha Smetany. Smetana jako všechny osobnosti české kultury jeho doby prošel německým vzděláním a teprve jako zralý umělec se postavil do čela hnutí za českou národní hudbu i jazykově. Smetanova čeština se kupodivu ocitla v zájmu jazykovědy až v posledních letech v souvislosti s přípravou souborného kritického vydání jeho korespondence a její výzkum, který provádějí Marek Nekula a Lucie Rychnovská, přináší pozoruhodné výsledky.

S provozovací praxí opery Prozatímního divadla souvisí můj vlastní článek věnovaný zápisům kadencí, které do svých rolí vkládala Eleonora z Ehrenbergů, prominentní koloraturní pěvkyně, od jejíhož úmrtí letos uplynulo sto let. Výtvarnou složkou inscenací Prozatímního divadla se zabývá studie Věry Velemanové, speciálně zaměřená na zpodobení české krajiny. Proměnu názoru na operní dekoraci v Národním divadle v Praze dvacátých let 20. století ukazuje Taťána Součková na příkladu Františka Kysely a jeho smetanovské scénografie. Víceborový pohled na několik dílčích témat dějin hudby doplňuje umělecko-historické pojednání Evy Paulové o portrétech českých i cizích hudebníků vzniklých ve fotografických ateliérech Jana a Josefa Mulače v Praze.

Všechny studie vycházejí z výzkumu pramenů nacházejících se hlavně v Národním muzeu včetně takových, které kurátoři a restaurátoři právě zpřístupnili vědeckému využití, jak předvádí Dagmar Štefancová na triciniích obsažených ve fragmentech z Knihovny Národního muzea. Na důležitou činnost, jíž České muzeum hudby bezprostředně oslovuje širokou veřejnost, upozorňuje zamyšlení Evy Velické nad skončenou výstavou o Antonínu Dvořákově. Četnou a rozmanitou publikační aktivitu Českého muzea hudby od jeho založení v rámci Národního muzea (1976) do současnosti dokládá bibliografický přehled, který sestavila Darina Svobodová.

Autoři a redakce doufají, že Vám tento ročník *Musicalií* poskytne pestrou nabídkou textů a obrazových příloh opět dostatek nových poznatků i podnětů ke kritickému uvažování a že časopisu zachováte i nadále svou přízeň.

MILAN POSPÍŠIL,
člen redakční rady

Dear readers,

This double issue comprising the fourth volume of *Musicalia* is being published in the year 2012, when we commemorate the 150th anniversary of the opening of the Provisional Czech Theatre in Prague – the first permanent theatrical venue in the Czech lands where plays and musical-dramatic works were given regularly in the Czech language. Efforts over the course of many years to establish a theatre as an institution that would culminate the process of cultural emancipation of the Czech nation achieved their goal here in a form that was provisional but nevertheless important. For more than two decades the Provisional Theatre gathered around itself writers, composers, performers, critics, and also audiences, thus creating the indispensable prerequisites for the successful functioning of its successor, the grand National Theatre.

Associated with the Provisional Theatre is above all the name of Bedřich Smetana. Like all leading figures in Czech culture of the time, Smetana received his education in the German language. Only as a mature artist did he take up leadership of the movement for Czech national music not only in purely musical terms but in language as well. Surprisingly, his knowledge of Czech has become a focus of linguistic studies only in recent years, in association with preparations for a collected critical edition of his correspondence. Research in this area conducted by Marek Nekula and Lucie Rychnovská has yielded remarkable results.

Related to the operational practices of the Provisional Theatre is an article of my own authorship devoted to written cadenzas that Eleonora z Ehrenbergů, a prominent coloratura singer who died an even century ago, inserted into her roles. The visual aspect of stagings by the Provisional Theatre is the topic of a study by Věra Velemanová focused especially on depiction of Czech landscapes. Taťána Součková illustrates the change in opinions on operatic sets and costumes at the National Theatre in Prague during the 1920s using the example of František Kysela and his sets for operas by Smetana. Meanwhile Eva Paulová contributes an interdisciplinary view of several specialized topics in music history in a discussion of portraits of both domestic and foreign musicians made in the Prague photographic studios of Jan and Josef Mulač.

All these studies are based on examination and analysis of sources found mainly in the National Museum and its various components, including some sources that curators and restorers have just now made accessible for scholarly use – as shown by Dagmar Štefancová in the case of *tricina* contained in fragments from the National Museum Library. Eva Velická's report on the recently-concluded exhibition devoted to Antonín Dvořák draws attention to important work through which the Czech Museum of Music appeals directly to the broad public. And the extensive and diverse publishing activities of the Czech Museum of Music, from the time of its establishment as a part of the National Museum in 1976 up to the present, are documented by a bibliographical overview prepared by Darina Svobodová.

The authors and the editors hope that this year's volume of *Musicalia*, with its varied offering of texts and pictorial illustrations, will once more provide you with plenty of new information and stimuli for critical thought, and that our journal will continue to enjoy your favour.

MILAN POSPÍŠIL,
member of the editorial board